

ват квалифицирани като неспособни за трудов ред и дисциплина, като лишени от постоянство за овладяване на определени трудово-професионални знания и умения, като хора, лишени от нравствена култура и отговорност в отношенията си с колеги и работодатели, и т. н.

Наистина, циганите са подчертано пресметливи и посвоему практични. Но тяхната пресметливост и особено тяхната практичност са твърде често мимолетни. Циганите се проявяват в преследването на поставената от тях цел, самонавиват се за нейната реализация в своя живот, но нерядко по особен начин - твърде ловко и показно, но с арсенал от шаблонни методи и прийоми. Едновременно, тяхната упоритост е временна - особено, когато се усети, че обектът на овладяване им се изплъзва, че шансовете за успех в настоящето намаляват прогресивно. В такива случаи ромите се отказват относително лесно от намеренията и начинанията си, - и то без видимо притеснение, неудобство, жал и мъка. Без това да означава, че този отказ е окончателен, че неговият субект няма отново да се върне към своите опити да "пробие" в професията, да се утвърди като "майстор" в нея.

Изложеното по-горе поставя и по-общия въпрос - за **трудова-професионалния облик** в характерологията и интелектуалната определеност на ромите. По силата на редица историко-социални наслоения, циганите най-често биват представяни като трудово-индиферентни и то без особени реални възможности за трудово-професионална изява. В действителност нещата не са точно така. Просто историческите премеждия, които са съпътствали миналите поколения, са принудили ромите да приемат традиционно най-неквалифицираните и социално най-непрестижни професии и занаяти. В течение на вековете тази, ще си позволя това понятие, **трудова-професионална дискриминация**, естествено се е отразила върху тяхната **трудова-професионална мотивация, ориентация и реализация**, а оттам и върху техните **трудова-професионални умения, качества и стереотипи**.

Взети в максимално общ исторически ракурс ромите изявяват трудово-професионалната си ориентация и реализация в две основни форми. **Първо**, те винаги са били отп-